

שיחות צבא הלוי

פרשת וירא תשפ"ד

בסיעתא דשמיא דישמעאל ושאר עניני ס"ד, וזיכרון מהאבי עזרי בחשיבות לימוד התורה

(מסכת תמורה דף ט"ז ע"א)

"ויהי אלוקים את הנער, ויגדל וישב במדבר, ויהי רובה קשת" (בראשית פרק כ"א פסוק כ').

א. הנה סיעתא דשמיא אינה רק בדברי תורה, אלא אפשר שתהא סיעתא דשמיא גם לדברים אחרים, וכפי מה שרוצה, ואיתא בפרשתן, דגבי ישמעאל נאמר "ויהי אלוקים עם הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רובה קשת", וכתב התרגום אונקלוס "והוה מימרא דה' בסעדיה דרביא ורבא, ויחבי במדברא, והוה רבי קשתא", והיינו שדבר ה' היה בסעדיה דישמעאל, והוא מה שנקרא סיעתא דשמיא, אבל היה לו סיעתא דשמיא להיות רובה קשת, והיינו דכשהו מה שרוצה להיות רובה קשת, הרי שהסיעתא דשמיא שלו היא כן.

ב. ואשר צריך לדעת, שהסיעתא דשמיא ומעלות שנותנים לאדם, הוא לפי מה שהוא מבקש, וככל שהוא מבקש יותר הרי נותנים לו יותר, ומבואר בן במסכת תמורה (דף ט"ז ע"א). "תנא, הוא עתניאל הוא יעבץ, ומה שמו יהודה אחי שמעון שמו, עתניאל שענאו קל, יעבץ שיעץ וריבץ תורה בישראל, ומנלן שענאו קל, דכתיב 'ויקרא יעבץ לאלוקי ישראל לאמור, אם ברך תברכני והרביית את גבולי, והיתה ירך לבלתי עשבי, ויבא אלוקים את אשר שאל' (דברי הימים א' ד' י'). אם ברך תברכני בתורה, והרביית את גבולי בתלמידים, והיתה ירך עמדי שלא ישתכח תלמודי מלבי, ועשה מרעתי שיזדמנו לי רעים כמותי, לבלתי עשבי שלא ישגבני יצה"ר מלשונות, אם אתה עושה כן מוטב, ואם לאו הריני הולך לנסיסי לשאול, מיד 'ויבא אלוקים את אשר שאל', והיינו שאמר שאם לא כן אין לו חיים, ואז הביא ה' את אשר שאל, וכן מבואר בפסוק "יהי חסדך ה' עלינו, כאשר יחלנו לך" (תהלים ל"ג כ"ב).

ג. ופעמים שנותנים לאדם מעלה, אבל אם הוא מבעט בה, ואינו רוצה בה, הרי לוקחים ממנו דבר זה, וענין זה מבואר במסכת יומא (דף ע"ה ע"ב), "אלא מה אני מקיים 'אבירים', מלחם שנבלע במאתים וארבעים שמונה אברים, אלא מה אני מקיים 'ויתד תהיה לך על אזניך', דברים שתגרי אומות העולם מוכרין אותן להם, ר"א בן פרטא אומר אף דברים שתגרי אומות העולם מוכרים להם, מן מפיגן, אלא מה אני מקיים 'ויתד תהיה לך על אזניך', לאחר שסרחו, אמר הקב"ה אני אמרתי יהיו כמלאכי השרת, עכשיו אני מטריח אותם שלש פרסאות", וכתב רש"י "לאחר שסרחו, שנתלוננו על כך, שאמרו בלחם הקלוקל", וע"ש בגמ' על הפסוק 'ועתה נפשנו יבשה אין כל', "אמרו עתיד מן זה שיתפח במעיהם, כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא", והיינו שנתנו להם מעלה שהמן שאכלו היה בלא שום פסולת, ולא היה צריך להוציא, אבל כשבעטו בזה ואמרו 'ונפשנו קצה בלחם הקלוקל', לקחו להם מעלה זו, ומזה יש להזהר מאוד כשנותנים לאדם איזה מעלה שלא לבעט בה ח"ו, כיון שאם מבעט בה אפשר שיקחו ממנו אותה, ומאידיך גיסא ככל שמבקש אותה מעלה יותר ויותר, הרי יזכה לה עוד, וכמו שמצינו בגמ' בתמורה דלעיל, גבי עתניאל בן קנז.

ד. ולסיום זכרנו שכשמרן בעל האבי עזרי זע"א, הקים את דגל התורה, הרי היה אז טרדות גדולות, והיה גם מתח גדול בבחירות שהכל היה תלוי בכמה קולות, והכל היה על צוארו, ולאחר מכן מסר שיחה בשיבה, ורצה לומר שכולם יחזרו ללימוד סדיר, ולא יחשבו שצריך לנוח קצת קודם החזרה ללימוד, והביא מהמדרש רבה בפרשתנו, ממש"כ שם אחר העקידה "וישב אברהם אל נערו, ויצחק היכן הוא, ר' ברכיה בשם רבנן דתמן, שלחו אצל שם ללמוד ממנו תורה, משל לאשה שנתעשרה מפלכה, אמרה הואיל ומן הפלך הזה התעשרתי, עוד אינו זז מתחת ידי לעולם, כך אמר אברהם כל שבא לידי אינו אלא בשביל שעסקתי בתורה ובמצוות, לפיכך איני רוצה שתזוז מזרעי לעולם" (בראשית רבה פרשת וירא פ' נ"ו ס"א), ואמר על זה בשיחה, שהיה הרי אפשר לחשוב, שאחרי מאורע כזה כמו העקידה, צריך לשלוח אותו קצת אל ההרים של שוייץ, או אל מלון גלי צאנו, אבל אברהם לא חשב כן, אלא שלחו מיד ללמוד תורה.

שיחה ששמעתי מהגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוקללה"ה

איתא במדרש רבה (ויקרא רבה פרשת תזריע פרשה י"ד א'), על הפסוק "אשה כי תזריע" (ויקרא י"ב ב'), "הה"ד 'אחור וקדם צרתני' (תהלים קל"ט ה'), אמר רבי יוחנן אם זכה אדם נוהל שני עולמות, הזה והבא, הה"ד 'אחור וקדם צרתני', ואם לאו בא ליתן דין וחשבון, שנאמר 'ותשת עלי כפכה' (שם) כדכתיב 'כפך מעלי הרחק' (איוב י"ג כ"א), והיינו דדרשי מקרא דתהילים 'אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך', דאחור וקדם היינו עוה"ז ועוה"ב, ואם זכה נוטל שניהם, ואם לא ותשת עלי כפך, דהיינו נתן דין וחשבון, ולכאורה אין מובן, דאין זה דבר והיפוכו, והיה לומר ואם לאו אינו נוטל שניהם, ואלא י"ל שהדין וחשבון הוא הא גופיה, מפני מה לא זכה בשתיקה, וע"ז גופא יש עליו דין וחשבון, על מה שהיה יכול לזכות ולא זכה, ומצינו עוד במדרש רבה (שיר השירים פרק ו' י"ב), "ויסטא חייטא דציפורין סלק למלטותא ואיתקבל למלכא, אמר ליה מלכא שאל שאלה ואתן לך, אמר ליה הב דוכסותא דגבן, יהב ליה מלכא, כד נסב דוכסותא נתת מינה, הווי אילין דחכמין ליה אמרין הוא הוא, ומנהון אמרין לית הוא הוא, אמר לון חד כדון הוא עבר בשוקא, אין הוא מסתכל להווי מסטוביתא דהוה נהיג יתיב ומחייט עלה הוא הוא, ואין לא לית הוא, עבר בשוקא ושרי מסתכל להווי מסטוביתא דהוה נהיג יתיב ומחייט עלה וחכמוניה דהוה הוא, אמר לון אתון תמהין עלי ואנא תמה עלי יותר מנכון, וקרין עליה לא ידעתי נפשי שמתני וגו', עמי נדיב, עמי הוה מהלך נדיב חי העולמים", והיינו שיוסטא היה חייט של ציפורי, ויום אחד הלך למלך, והמלך אכן קיבלו, וצריך להבין מה רצה מהמלך, ולמה קיבלו המלך, והמשך המדרש הוא שאמר לו המלך בקש בקשה ואתן לך, ויוסטא ביקש להיות מושל על מקומו, ונתן לו המלך שלטון על מקומו, דהיינו שיהיה דוכס על ציפורי, אחר שקיבל את השלטון חזר למקומו, כשהגיע למקומו היו אנשים שהכירוהו שהנה זה החייט שנהפך למושל, והיו שאמרו שאין זה אותו חייט אלא אחר הוא, ואמר אחד שנסתכל על המושל כשילך בשוק, שאם הוא מסתכל לעבר המקום, שהיה שם עובד בחייטות, הרי הוא אותו חייט, ואם אינו מסתכל שם אין הוא אותו חייט, וכך היה כשעבר בשוק, ראו שנסתכל לעבר המקום שהיה עובד שם בחייטות, ואמרו שמוכח שהוא אותו חייט, והוא ראה עליהם שהן מכירין אותו, והן תמהין איך נעשה מחייט למלך, ואמר להם שאני תמה עלי יותר ממכם.

וצריך להבין שמילא הם תמהו איך אירע שחייט נהפך למלך, אבל מה היתה תמיהתו יותר מהן, והביאור שהם תמהו איך חייט נהפך למלך, אבל הוא שראה על עצמו שיכול להיות מלך, א"כ תמה איך מלך היה עד עתה חייט, והרי היה יכול קודם לכן להיות מלך, ובאמת שאף שנעשה מלך, מכל מקום מה שהסתכל למקום שהיה חייט, משום שנשאר בתוכו איזה שמץ ממה שהיה קודם לכן חייט, ומעיקרא ראה עצמו יכול למלוך, על כן הלך למלך, והמלך אכן ראה עליו שראוי ליותר מה שהוא, ועל כן קיבלו, ואף אמר לו שאל שאלה ואתן לך, וכשביקש להיות מושל נתן לו המלך, שראה המלך שרוצה בכך ואכן ראוי לכך, עד כאן שמעתי מהגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוקללה"ה [בליל ש"ק פ' תזריע בביתנו משכנות יעקב].

ויש להוסיף עוד מה שמובא בקונטרס 'האמת והשלום אבהו' (מרח"ע אינדורסקי שליט"א), שאדם גדול א' הלך בשוק, וראה עגלה רתומה לשני סוסים גדולים וחזקים, ובעגלה יש עגלון זקן שמכב בשוט את הסוסים, והסוסים אכן שומעים לו ועושים כרצונו, וממחרים למקום שרצה להגיע אליו, ושאל אותו גדול הרי כל אחד מהסוסים יותר חזק מאותו עגלון זקן, ובכוחו לרמוס את אותו עגלון זקן, ואיך אפשר שהסוס מקבל את המכות מהשוט של העגלון, ואין משיב לעגלון, ולא עוד אלא שמציית לעגלון, והתשובה היא כי הוא סוס, ואינו מכיר בכוחות הטמונים בו, ולכן אינו משתמש בהם, ואם היה יודע ומכיר בכוחותיו הרי היה משתמש בהם, וזה פירוש הפסוק 'אדם ביקר ולא יבין, נמשל כבהמות נדמו' (תהילים מ"ט כ"א), שאדם שאינו מכיר בכוחותיו נמשל כבהמות, ע"כ.

ומצינו עוד בתהילים "אל תהיו כסוס, כפרד אין הבין" (תהילים ל"ב ט'), ושמעתי מר' יצחק לוינשטיין זצ"ל, בשם הגר"ר שלום שברון זצ"ל, שפעם הגיע סוס לתוך השוק, והילדים ניסו ליתן לו ממאכליהם, ולא רצה, עד שא' הביא לו חציר, וזאת אבל, והיינו שסוס אם יתנו לו מעדנים לא יערבו לו, יען כי הוא סוס, וסוס מאכלו חציר, וזהו שאמר אל תהיו כסוס וכפרד שאינו מבין במעדנים, אלא רק במאכלי בהמות.